

Последњи ослобођен оптужби за ратне злочине против Срба није бивши косовски премијер Рамуш Харадинај. Суд Босне и Херцеговине ослободио је у петак Шефика Алића оптужби за ратни злочин против српских заробљеника у операцији „Олуја“ 1995. године. Судско веће је ову одлуку образложило недостатком доказа.

Статистика о суђењима која су се водила или и даље воде у Хагу и пред судовима за ратне злочине у Србији, Босни и Хрватској показује да су до сада донете пресуде за 699 Срба и укупно 38 Бошњака, Хрвата и Албанаца. Осам Бошњака, 26 Хрвата и тројица Албанаца кажњени су са укупно 298 година затвора. С друге стране, Срби су осуђени на 1.000 година затвора. У тај број, међутим, нису урачунате пресуде Србима оптуженим пред хрватским судовима, јер до тог податка није могуће доћи. Дописник „Политике“ из Загреба Радоје Арсенић јавља да се поуздано може рећи да је убедљива већина Срба кажњавана са пет до двадесет пет година затвора, а како је било 611 таквих пресуда, није неразумно закључити да укупна казна за Србе износи најмање 3.000 година затвора.

Треба скренути пажњу да податке не треба прихватити као коначне, јер због огромног броја пресуда није било могуће разлучити које су од њих правоснажне, а које нису. Осим тога, судови и организације којима смо се обратили не располажу статистиком у којој су подаци разврстани по националности оптужених и осуђених или, ако располажу, она није доступна за јавност. Тако се на основу података из Хага и Босне може поуздано рећи да је до сада подигнута оптужница против 158 Срба, 29 Бошњака, 43 Хрвата и осам Албанаца, али каква је национална структура преосталих 1.550 оптужених у Хрватској и Србији није могуће сазнати, осим да „највећи број“ чине Срби.

Према евиденцији Хашког трибунала, овај суд је од оснивања 1993. године оптуженима за ратне злочине изрекао казне од укупно 947 година затвора, рачунајући и предмете који су у току суђења пребачени локалним судовима. Према овој статистици, 45 Срба осуђено је на укупно 718 година затвора, дванаесторици Хрвата изречено је укупно 167,5 година затвора, петорици Бошњака 42,5, а двојици косовских Албанаца укупно 19 година затвора.

Од када је основан Међународни трибунал за процесуирање ратних злочина на подручју бивше Југославије, хашко тужилаштво подигло је оптужницу против 161 особе, при чему је пред судије изашло 93 Срба, 31 Хрват, 14 муслимана, осам Албанаца и три Македонца.

– Процентуално, у односу на број становника, односно припадника тих националности, може се рећи да нема неравномерности, осим када је реч о Албанцима – каже за „Политику” Бруно Векарић, портпарол Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије.

Тужилаштво за ратне злочине је, од свог оснивања 2005. године, процесуирало укупно 150 лица, од којих је 112 Срба, 37 Албанаца и један Хрват. Укупно је оптужено њих 59, од којих је већина српске националности, али међу њима има оних који су се изјаснили као Југословени, као и Хрвата који су учествовали у злочинима против Хрвата (Овчара), док су само двојица оптужених Албанци (Антон Лекај и Синан Морина).

– Све су то живи предмети. Правноснажно су окончани само случајеви „Лекај”, који је осуђен на 13 година затвора, и „Овчара 3”, где је оптужени Булић осуђен на две године. Готово хиљаду лица је у нашој сфери интересовања у преткривичном поступку, односно у фази потрага и истражних радњи. Од тога, трагамо за 165 припадника Ослободилачке војске Косова, са именима и презименима, и тражимо идентитет још 357 Н. Н. лица која су учествовала у злочинима. Тужилаштво је расписало 787 захтева за прикупљање потребних обавештења од МУП-а и оформљено је 37 предмета који су у фази преткривичног поступка. Иницирали смо и више поступака пред хрватским правосуђем – објашњава Векарић.

У злочинима које процесуира наше тужилаштво страдало је 2.113 људи, а укупно на просторима бивше СФРЈ има више од 100.000 жртава ратних злочина.

– Када је реч о територији Косова, од доласка међународних снага било је три одсто српских жртава у односу на број припадника српске националности, и два одсто албанских жртава, у односу на укупан број Албанаца. Док смо сарађивали са Унмиком, тамо је суђено 12 предмета за злочине над Србима. У једном случају Албанац је осуђен на 12 година затвора – каже Векарић.

Нирнбершке пресуде

У току главног нирнбершког суђења, пред овим међународним војним трибуналом било је оптужено шест организација и 24 члана политичке, војне и економске елите нацистичке Немачке, при чему је 12 особа осуђено на смрт, четворица су осуђена на укупно 65 година затвора, а тројица на доживотни затвор. Тројица су ослобођени оптужби, један је извршио самоубиство пре почетка суђења, док једном оптуженом није суђено јер је процењено да је здравствено неспособан за суђење. Нирнбершки процес подразумева и суђења нижим званичницима – укупно 12 таквих суђења, пред америчким војним трибуналима, где је укупно оптужено 185 особа, од којих су 142 проглашена кривим. На смртну казну осуђена су 24 лица, а 11 тих казни је накнадно преиначено у доживотни затвор на који је осуђено још 20. На затворске казне, од 10 година до доживотне, осуђено је 98 оптужених, али је 1951. године низ дужих казни скраћен, при чему је 10 смртних казни претворено у затворске казне, док је одређен број особа амнестиран.

Несређена статистика

Број процесуираних, оптужених и осуђених у случају Србије и Босне није коначан, јер ове две државе немају сређену евиденцију о суђењима за ратне злочине. Подаци српског тужилаштва не обухватају процесе за ратне злочине који су се одвијали пре него што је оно формирано, па тако овом статистиком нису обухваћена, на пример, суђења за злочине у Подујеву и Сјеверину. У Министарству правде обавештени смо да оно не води евиденцију и да је тај посао препуштен тужилаштву за ратне злочине. У Босни такође не постоји сређена евиденција, па су презентовани подаци Суда БиХ, али не и кантоналних судова. Подацима нису обухваћена ни суђења у бившој Републици Српској Крајини, где је, по медијима, било најмање два суђења. „Политика“ ни после пет дана од званичника у Приштини није добила податке о процесима који су се водили пред тамошњим судовима.

[објављено: 14.04.2008]